

13.MÜHENDİS VE MİMARLARIN MESLEKİ DAVRANIŞ KURALLARI

Mühendislerin ve mimarların mesleki davranış kuralları 5 ana başlık halinde belirlenmiştir:

a) Toplum Karşı Sorumluluklar

Mühendisler ve Mimarlar,

1. Mesleki bilgi, beceri ve deneyimlerini, toplumun ortak çıkarları evrensel insani kazanımların ve kültürel mirasın korunması ve insan refahının gelişimi için kullanırlar. Toplumun sağlığı, güvenliği ve refahı için duymuş oldukları sorumluluk her zaman kendi kişisel çıkarlarının, meslektaşlarının çıkarlarının ya da mimar ve mühendisler topluluğunun çıkarlarının üstünde yer alır.

2. Kendilerinden istenen işin toplum ve çevre için ciddi bir tehlike yaratacağı sonucuna varılırsa ve bu konudaki mesleki yargıları, işveren ya da müşteri tarafından dikkate alınmıyorsa, görüşlerini işverene ya da müşterilerine yazılı olarak bildirirler, sonuç alamamaları durumunda meslek örgütlerini ve gerektiğinde yetkili makamları ve kamuoyunu bilgilendirirler.

3. Toplumun ilgi alanı içinde bulunan teknik konulardaki görüşlerini, raporlarını konuyu yerinde ve tam anlamıyla araştırmış, incelemiş ve yeterli bir bilgi ve verilerle donanmış olarak, ticari ve kişisel kaygıları bir yana bırakarak, doğru tam ve nesnel bir biçimde açıklarlar.

4. İş yerlerinde işçi sağlığını korumak ve iş güvenliğini sağlamak için gerekli önlemleri alırlar, iş yerlerinde çalışanları bu konularda bilgilendirirler.

5. İşverenleri, müşterileri, meslektaşları da dahil olmak üzere toplumdaki herkese adil, dürüst ve iyi niyetle davranırlar.

6. Ülkenin teknoloji ve mühendislik yeteneğinin yükselmesi için, teknolojinin, uygun kullanımının ve potansiyel sonuçlarının toplum tarafından anlaşılması için çaba gösterirler.

b) Doğaya ve Çevreye Karşı Sorumluluklar

Mühendisler ve Mimarlar, doğayı ve çevreyi korumayı, onlara zarar vermemeyi uygulamalarının doğayla uyumlu olmasını sağlamayı, mesleki sorumluluklarının ayrılmaz parçası olarak görürler, doğal kaynakların ve enerjinin tasarrufuna özel önem verirler.

c) İşverene ve Müşteriye Karşı Sorumluluklar

Mühendisler ve Mimarlar,

1. İşveren / müşteriyle teknik konulardaki mesleki alışverişlerinde her zaman güvenilir bir işgören ya da vekil ya da danışman olarak ve işveren / müşterinin çıkarları için, toplumun refah ve sağlığını ve güvenliğini tehlikeye atmaksızın, mesleki beceri ve deneyimlerini sonuna kadar kullanarak uygun ve düzgün bir iş düzeyi ile çalışırlar.

2. İşverenleri ya da müşteriyle olan iş ilişkilerini etkileyecek şekilde doğrudan ya da dolaylı olarak herhangi bir armağan, para, hizmet, iş teklifi kabul etmezler; başkalarına teklif etmezler, mesleki ilişkilerin geliştirmek amacıyla siyasal amaçlı bağış yapmazlar.

3. İşverenin / müşterinin ticari ve teknolojik sırlarını izin almadan başkalarına açıklamazlar kişisel çıkarları için kullanmazlar.

a) Mesleğe ve Meslektaşına Karşı Sorumluluklar

Mühendisler ve Mimarlar,

1. Mesleki etkinliklerini, tüm meslektaşlarının güvenini kazanacak bir biçimde ve mesleğin saygınlığına azami özen göstererek sürdürürler.

2. Tüm meslektaşlarına saygıyla yaklaşır; meslektaşlarıyla haksız rekabet içinde olmazlar ve astlarının gelişimi için özel çaba harcarlar, onlara yardımcı olurlar, telif haklarına ve özgün çalışmalara saygı gösterirler, çalışmalar katkılarını ve katkıda bulunanları belirtirler.

3. Yalnızca yeterli oldukları alanlarda mesleki hizmet verirler hizmetlerini etkileyebilecek diğer uzmanlık alanlarındaki yetkililerin görüşlerine başvururlar, disiplinlerarası ortak çalışmayı özendirirler.

4. Mesleki görev yetki ve sorumluluklarını, sadece zorunlu durumlarda ve ehil olan meslektaşlarına devrederler.

5. İşleri yalnızca kendilerine tanınmış mesleki görev, yetki ve sorumluluk çerçevesinde yaparlar, yalnızca resmi olarak hak kazanmış oldukları sıfat ve unvanları kullanırlar.

6. Bu mesleki davranış ilkelerine aykırı davranışlara yardımcı olmazlar, onların etkinliklerinin içinde yer almazlar onları uyarırlar, bu konuda meslek örgütleriyle işbirliği yaparlar, bu ilkelere uygun davranışları bütün güçleriyle desteklerler.

7. Meslek örgütlerinin etkinliklerine aktif olarak katılmaya çaba gösterirler, onları desteklerler, mesleğin gelişmesine katkıda bulunurlar.

e) Kendilerine Karşı Sorumluluklar

Mühendisler ve Mimarlar

1. Mesleki bilgilerini güncelleştirirler, kültürlerini ve mesleki yeterliliklerini geliştirirler.
2. Mesleki etkinliklerine ilişkin olarak meslektaşlarının dürüst ve nesnel eleştirilerini dikkate alırlar, gerektiğinde kendileri de eleştirmekten kaçınmazlar.
3. Birlikte çalıştığı insanları anlamaya, çok kültürlü çalışma ortamlarına uyum sağlamaya çalışırlar.

TMMOB'nin etik kuralları ile kastettiği, bir mesleğin uygulanması sırasında topluma, hizmetin sunulduğu kişiye, mesleğe ve meslektaşlara yönelik ahlaki, yerinde ve adil olduğuna inanılan davranış ilkeleridir. Eğer mesleki bir örgüt tarafından etik kurallar saptanmışsa, neyin yerinde, ahlaki ve adil olduğu bu kurallar çerçevesinde tanımlanmaya çalışılmış demektir. Bu kuralların saptanmış olmasından ve uygulamaya konulmasından amaçlanan zaten mesleki yaşamı boyunca ısrarla bu ilkeleri uygulamakta olanların desteklenmesi, yeni mühendis ve mimarların yanlış yapmasının önlenmesidir. Öte yandan, tabii ki meslek davranış kurallarının belirlenmesi ya da uygulanması ile "sorunların çözüleceği" gibi bir beklenti de söz konusu olmamalıdır. Ancak, bu kuralları uygulamakla kimi yanlışlıklara engel olma fırsatı yakalanmış olacaktır.

Temel amaç, mühendislik ve mimarlık mesleğinin insanlara daha iyi hizmet etmesi için kılavuzluk görevini sağlamaktır. Amaç kişilerin damgalanması, "ahlaklı-ahlaksız" olarak nitelendirilmesi, bu kuralların siyasal-kişisel-yönetmel vb. amaçlarla kullanılması değildir.

Kısacası mesleki davranış kuralları ile "**mühendislik ve mimarlık hizmetini ne yaparsak, nasıl davranırsak daha iyi veririz?**" sorusuna yanıt aranmaktadır.

Yurtdışında mühendislik ve mimarlık eğitimi veren eğitim kurumlarında mesleki etik eğitimi özel bir yer tutmaktadır. Konu son yıllarda daha da önem kazanmaktadır. ABET (Accreditation Board for Engineering and Technology); akreditasyon için etik eğitimi zorunlu görmektedir. SEFI (Avrupa Mühendislik Eğitim Derneği), tüm Avrupa için geçerli olabilecek bir çerçeve program üzerinde çalışmaktadır.

Ülkemizde Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Mimarlık Fakültesi'nde ve Maden Mühendisliği Bölümü'nde doğrudan doğruya mesleki etik dersleri verilmektedir. Bazı bölümlerde de bu konu mühendislik dersleri içinde ele alınmaktadır. ABET süreci içinde konunun başka bölümlerde de ele alınması doğrultusunda bir eğilim gözlenmektedir. Bilkent Üniversitesi'nde bilim, teknoloji, kalkınma, çevre ve toplum gibi konuları ele alan zorunlu bir dersin ana başlıklarından birini etik konusu oluşturmaktadır. Hacettepe

Üniversitesi'nde bu konu şimdilik bazı derslerin içinde ele alınmaktadır. Dokuz Eylül Üniversitesi Senatosu, etik eğitimini tüm birimler için gerekli görmüş ve bazı bölümlerde de dersleri başlatmış bulunmaktadır. Boğaziçi Üniversitesi de ABET süreci ile birlikte konuya daha fazla girmenin hazırlıklarını yapmaktadır. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde de tüm programlarda Tarım Tarihi ve Deontolojisi dersi zorunlu ders olarak 2001-2002 öğretim yılından itibaren haftada 2 teorik saat olarak okutulmaktadır.